

W ciągu ostatnich kilku lat w obwodzie czerniowieckim popularność języka polskiego nieco spadła, zyskuje natomiast na popularności język rumuński oraz niemiecki za sprawą polityki sąsiedniego państwa. Mieszkańcy obwodu czerniowieckiego, przodkowie których również byli tutejszymi mieszkańcami i posiadali obywatelstwo Rumunii, mogą zwrócić się do władz tego państwa o „przywrócenie” obywatelstwa rumuńskiego, a więc kraju UE, co z kolei umożliwi im legalny pobyt i pracę w innych państwach europejskich. Szacuje się, że osób posiadających podwójne obywatelstwo w obwodzie czerniowieckim jest ok. 300 tys. mieszkańców.

Podsumowując należy stwierdzić, że język polski w systemie oświaty na Ukrainie ma perspektywę do dalszego rozwoju i zwiększenia swojej popularności poprzez narzędzia natury politycznej, kulturowo-edukacyjnej oraz gospodarczej.

Literatura:

1. Білеґа-Свистович Л., Ковалевський Ж., Ярмолук М. (2018). *Язык польски (6. рок наuczania, poziom standardu). Podręcznik dla klasy 10 szkół specjalistycznych z rozszerzoną nauką języków obcych i ogólnokształcących placówek oświatowych*, Czerniowce, 223 с.

УДК: 37.016:811.162.1:378.4 (477.43-21)К-ПНУ

Barbara Januszkiewicz
кандидат гуманістичних наук,
(Жешув, Польща)
e-mail: januszkiewicz@wp.pl
ORCID: 0000-0003-1789-631X

STUDIA POLONISTYCZNE NA NARODOWYM UNIWERSYTECIE W KAMIEŃCU PODOLSKIM

У статті досліджується вивчення польської мови на теренах України в рамках «вищої школи». Вказується правова підстава, опираючись на яку, можливим є навчання польською мовою та іншими іноземними мовами. Звертається увага на процес трансформації, якого зазнає вища освіта за часів незалежності України. Вказуються чинники відкриття філологічної спеціальності «польська мова» та її трансформація в перспективі часу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. Автор також аналізує отримані дані про інші форми навчання польської мови, зокрема в полонійних і католицьких організаціях міста Кам'янець-Подільський. Заключним етапом освіти підготовки до професійної діяльності та самостійного життя, який є своєрідним узагальненням досвіду отримання знань, є «вища школа». Визначальним чинником вибору стратегії діяльності навчальних закладів вищої освіти – це євроінтеграція та глобалізація. Вимоги, виконання яких передбачає отримувана кваліфікація, оцінка якості освіти, після завершення навчання, забезпечує володіння такими компетентностями: знання, уміння, відповідна постанова. Саме наявність вищезазначених складових створюють новий простір для професійної і академічної освіти.

Ключові слова: вища освіта, навчання, освіта, полоністика, навчання польської мови, закон України «Про вищу освіту», Болонська декларація, Європейський простір вищої освіти, система оцінювання успішності студентів за шкалою (ECTS).

Barbara Yanushkiewicz. Learning the Polish language at Kamianets-Podilsky national Ivan Ohienko university

In the article the author analyses the process of Polish language acquisition in Ukraine at a higher educational institution. There is a special legislative reason that gives the right to be taught in Polish and any other foreign language. The author indicates transformations that have been made in educational system since Ukrainian independence. There is an investigation how a specialization in Polish was opened at the mentioned university and how it has been developing through time. The author also generalizes all possible ways of learning Polish in particular considering Polish and Catholic communities of the town. Higher education has the strategic importance in the sphere of the country's economy and building civil society. Studies constitute the highest stage of education, which is the culmination of preparation for professional work and independent life, being at the same time a consequence of previous educational experience implemented at subsequent stages of school education. Universities are increasingly aware that they operate in Europe and in a global environment. Quality assessment through effects, knowledge, skills and attitudes, all this creates a new and accessible space for training, both academic and professional.

After the collapse of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), independent Ukraine inherited a fairly well developed and expanded system of higher education institutions with qualified academic staff, a specific material

base and a focus on providing educational services for the centrally planned economy. The dominant directions of the development of higher education in Ukraine in the 1990s were de-ideologization in partially de-industrialization of the country. Thanks to the factors such as transition from elite to mass higher education, humanization of the teaching process, specialist training structure, creation of the private sector, diversification of funding sources, higher education has become available and widespread.

Key words: *higher education, learning, education, Polish studies, learning Polish. Ukrainian law on higher education, Bologna Declaration, European Higher Education Areas, European Credit Transfer System (ects).*

Edukacja w ramach szkolnictwa wyższego ma strategiczne znaczenie nie tylko w sferze gospodarki kraju, ale także służy budowaniu obywatelskiego społeczeństwa. To także ważne obszary współpracy pomiędzy sąsiednimi państwami. [Analiza współpracy 2015, s. 5]. Studia stanowią najwyższy etap edukacji, który jest zwieńczeniem przygotowania do pracy zawodowej i samodzielnego życia, będąc jednocześnie konsekwencją wcześniejszych doświadczeń edukacyjnych, realizowanych na kolejnych etapach kształcenia szkolnego. [Radzewicz-Winnicki 2015, s. 32].

Po upadku ZSRR niepodległa Ukraina odziedziczyła dość dobrze rozwinięty i rozbudowany system instytucji szkolnictwa wyższego z wykwalifikowanymi pracownikami akademickimi, określoną bazą materialną i skoncentrowaniem na świadczeniu usług edukacyjnych dla gospodarki centralnie planowanej. Dominującymi kierunkami rozwoju szkolnictwa wyższego na Ukrainie w latach dziewięćdziesiątych XX w. były dezideologizacja i demilitaryzacja w warunkach częściowego odprzemysłowienia kraju, przejście od elitarnego do masowego szkolnictwa wyższego, humanizacja procesu dydaktycznego i struktury kształcenia specjalistów, powstanie sektora prywatnego i dywersyfikacja źródeł finansowania. Dzięki tym czynnikom wyższe wykształcenie stało się dostępne i powszechne.

W nawiązaniu do doświadczeń przede wszystkim europejskich, na Ukrainie został wprowadzony trzystopniowy system szkolnictwa wyższego, system licencjonowania i akredytacji, rozpoczęto tworzenie nowych standardów kształcenia i ram regulacyjnych. To pozwoliło na doprowadzenie krajowego systemu szkolnictwa wyższego do stanu zgodności z tradycją akademicką i praktyką nowoczesnych systemów uniwersyteckich w Europie Środkowej i Zachodniej. [Analiza współpracy 2015, s. 25-23].

W 2005 r. Ukraina ratyfikowała Deklarację Bolońską, w której zawarte są następujące postulaty określające sposoby realizacji celów przyświecających idei tworzenia Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego:

- wprowadzenie systemu „łatwo czytelnych” i porównywalnych stopni (dyplomów),
- wprowadzenie studiów trójstopniowych (zawodowe, magisterskie i doktoranckie),
- wprowadzenie punktowego systemu rozliczania osiągnięć studentów (ECTS),
- wspieranie mobilności studentów i pracowników,
- współdziałanie w zakresie zapewniania jakości kształcenia,
- propagowanie spraw europejskich w kształceniu (europejski wymiar kształcenia),
- wdrożenie idei uczenia się przez całe życie,
- współdziałanie uczelni i studentów w realizacji Procesu Bolońskiego,
- rozwój kształcenia interdyscyplinarnego. [Kraśniewski 2009, s. 9].

Celem szkolnictwa wyższego, jak można przeczytać w „Ustawie Ukrainy o oświacie” art. 17 pkt. 1, „jest zdobycie osobistego wysokiego stopnia naukowych i/albo twórczych, artystycznych, zawodowych i ogólnych kompetencji, koniecznych w danej specjalności czy w danym obszarze wiedzy.” [Закон 2017].

Nauczanie w języku polskim i innych językach obcych gwarantuje „Ustawa o wyższej oświacie” zapis ten figuruje również w Statucie Kamieniecko-Podolskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Ohijenka [Про вищу освіту 2014]. W paragrafie 48 pkt. 2. wspomnianej ustawy możemy przeczytać, że „zakład wyższej oświaty, w ramach swojej akademickiej działalności w celu realizacji umów międzynarodowych ma prawo postanowić o nauczaniu w jednym lub kilku językach obcych, przy czym zabezpieczając takim osobom zdobywanie wiedzy w odpowiednich dyscyplinach w języku państwowym [...] Wykaz języków obcych, w których ma być prowadzone wykładanie naukowych dyscyplin, pozostaje w kompetencji zakładu wyższej oświaty.” Wyżej przywołana Ustawa w pkt. 3 przewiduje również nauczanie w języku innym, niż ukraiński na uczelniach prywatnych, zagranicznych, wydziałach utworzonych przez te podmioty na terenie kraju, przy czym muszą one zabezpieczyć takim osobom nauczanie języka państwowego jako osobnej dyscypliny. W kolejnym punkcie ustawa określa, na jakich zasadach zakład wyższej oświaty może wprowadzić nauczanie języka mniejszości narodowej.

Narodowy Uniwersytet w Kamieńcu Podolskim im. Iwana Ohijenka to jedna z pierwszych ukraińskich uczelni, założona w 1918 roku. 22 stycznia 2008 r. uniwersytetowi nadano status narodowy, a 20 sierpnia tego samego roku nadano mu imię Iwana Ohijenka. Od początku istnienia uczelnia był ośrodkiem edukacji, nauki i kultury na Podolu. Obecnie Uniwersytet składa się z 9 wydziałów, 40 katedr, redakcji i wydawnictwa, 18 szkół naukowych,

13 centrów naukowo-badawczych, 24 laboratoriów naukowo-badawczych [Взято з: <http://wuuuc.sumdu.edu.ua/index.php/pl/universytety/46-narodowy-universytet-w-kamiencu-podolskim-im-iwana-ohijenka>. Дата звернення: 20.09.2019].

Яęzyк польски jako specjalność filologiczna na Ukraińskim Uniwersytecie Państwowym w Kamieńcu Podolskim wprowadzono w roku akademickim 2003/2004. Studia polonistyczne połączone były z filologią angielską i specjalizacją pedagogiczną, dlatego absolwenci tego kierunku otrzymywali dyplom ze specjalnością: „Nauczyciel języka angielskiego i polskiego oraz literatury światowej”. W ciągu kolejnych lat została otwarta pracownia języka polskiego, zaopatrzona obecnie w około 6 tysięcy egzemplarzy literatury, wśród których znajdują się podręczniki do nauczania języka polskiego jako obcego, literatura piękna, czasopisma, gazety i in. [Liczkewycz 2009, s. 295].

Powstanie gabinetu polonistyki było możliwe dzięki Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie, Polskiego Instytutu w Kijowie i innych organizacji. Od samego początku swego istnienia kierunek rozpoczął intensywną współpracę z uczelniami i instytucjami w Polsce. W 2004 r. grupa studentów wydziału filologicznego wzięła udział w szkole letniej zorganizowanej przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W tym też roku studenci rozpoczęli regularne praktyki językowe na uczelni w Toruniu i Wyższej Szkole Zawodowej w Sanoku, a od jesieni 2007 r. na Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu. W latach 2005-2007 nabór na studia filologiczne ze specjalizacją nauczyciel języka polskiego został wstrzymany. W tym czasie język polski był nauczany jako drugi język obcy. [A.A. Марчишина, С.В. Олійник 2008, s. 22-27].

W roku akademickim 2019/2020 naukę na kierunku „Edukacja II poziomu ogólnokształcącego. Polski język i literatura” studia licencjacie rozpoczęło 26 osób: na pierwszym roku – 7, drugim roku – 4, trzecim roku – 4, czwartym roku – 11. Ośmiu studentów kształci się na kierunku magisterskim. Poprzedni rok 2018/2019 z tytułem licencjata (bakalarz) ukończyło 8 studentów. Ponadto 12 studentów kierunku anglistyki uczy się mowy polskiej jako drugiego języka obcego.

Ponadto w mieście prowadzone jest kształcenie polonistyczne w Szkole nr 13, gdzie w języku polskim nauczane są wszystkie przedmioty; Szkole nr 3, gdzie język polski funkcjonuje jako drugi język obcy; Państwowym Przedszkolu nr 23; Szkole z internatem „Sławutynka”, gdzie odbywa się nauczanie fakultatywne; Collegu Budowlanym i Collegu Industrialnym, gdzie mają miejsce kursy języka polskiego. Warto zaznaczyć, że oprócz wyżej wymienionych form nauczania języka polskiego, w mieście prowadzone jest kształcenie polskojęzyczne na licznych komercyjnych kursach językowych.

Promocji języka polskiego sprzyjają również organizacje polonijne: **Stowarzyszenie Kultury Polskiej im. Jana Pawła II, Polskie Stowarzyszenie** Kulturalno-Oświatowe im. Józefa Rollego, Stowarzyszenie Uczonych Polskich na Ukrainie w Kamieńcu Podolskim, Centrum Kulturalno – Oświatowe im. H. Sienkiewicza.

Warto również zaznaczyć, że duży wpływ na podtrzymywanie i pielęgnowanie kultury i języka polskiego mają parafie rzymskokatolickie przy Katedrze p.w. Św. Apostołów Piotra i Pawła, kościołach p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa oraz p. w. Św. Mikołaja (paulini) oraz zgromadzenia żeńskie: Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego, Benedyktynek Misjonarek. We wszystkich wymienionych wspólnotach pracują osoby duchowne z Polski.

Literatura:

1. Закон України «Про освіту» (2017). [У:] *Відомості Верховної Ради* № 38–39 Стаття 380. URL: (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214519/print?fbclid=IwAR26CFQexaXkLdR61HP6STJigmE-E1kc4iCTdT8rjRE89Sy03pwVmW9qS8>)
2. Марчишина, А.А. і Олійник, С.В. (2008). *Факультет іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету: минуле і сьогодення. Історичний нарис*. Кам'янець-Подільський, s.22–27.
3. Закон України «Про вищу освіту». *Стаття 48. Мова викладання у закладах вищої освіти*. (2014). URL: (https://kodeksy.com.ua/pro_viwu_osvitu/statja-48.htm).
4. *Analiza współpracy uczelni polskich i ukraińskich na tle porównania systemów szkolnictwa wyższego. Wnioski i rekomendacje* (2015). pod red. Jerzego Woźnickiego. Fundacja Rektorów Polskich. Warszawa, s. 5.
5. Liczkewycz W. (2009). *Яęzyк польски на Ukraińskim Uniwersytecie Państwowym w Kamieńcu Podolskim*. [W:] *Postscriptum Polonistyczne*. №1(3). S. 295.
6. Narodowy Uniwersytet w Kamieńcu Podolskim im. Iwana Ohijenka. URL: <http://wuuuc.sumdu.edu.ua/index.php/pl/universytety/46-narodowy-universytet-w-kamiencu-podolskim-im-iwana-ohijenka>. Дата звернення: 20.09.2019
7. Kraśniewski A. (2009), *Proces Boloński to już 10 lat*, Warszawa, s. 9.
8. Radziewicz-Winnicki A. i Wołk Z. (2015). *Szkolnictwo wyższe wobec potrzeb rynku pracy*. [W:] „*Rocznik Lubuski*”, t. 41, cz. 2, s. 32. URL: (http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-c7a73f20-172a-44c7-962e-e838301da4c4/c/RL_T41_2_Radziewicz-Winnicki_Wolk.pdf)